

Provincie Utrecht gaat voor aarde en duurzaamheid

De provincie Utrecht moet zich volgens commissaris van de Koningin Roel Robbertsen specialiseren. De provinciale overheid zet dan ook vol in aarde en duurzaamheid en de creatieve industrie. Robbertsen vindt dat de regelgeving en procedures in Nederland iedere creativiteit doden. "Je hebt creativiteit nodig om goed te kunnen besturen".

door: Gabor Mooij

De provincie Utrecht is met een oppervlakte van 1449 vierkante kilometer de kleinste provincie van Nederland. In de provincie wonen 1,2 miljoen mensen, waarmee Utrecht een van de dichtstbevolkte provincies is. De provincie heeft een afwisselend landschap, van veenweidegebieden in het westen tot de Utrechtse heuvelrug aan de oostzijde en polderland aan de rand van het IJsselmeer. De twee belangrijkste steden zijn de provincie-hoofdstad Utrecht (300.000 inwoners) en Amersfoort (142.000 inwoners).

"Wat veel mensen niet weten is dat Utrecht de oudste provincie van Nederland is. De provincie werd gesticht in 1375 via de Stichtse Landbrief. Toen werden de Staten van Utrecht opgericht. Deze bestonden uit de geestelijkheid, de adel en de steden Utrecht, Amersfoort, Wijk bij Duurstede, Montfoort en Rhenen. De Utrechtse Staten zijn ouder dan de Staat der Nederlanden", vertelt commissaris van de Koningin (CvdK) Roel Robbertsen.

Kennisindustrie

Kenmerkend voor de huidige provincie Utrecht is volgens Robbertsen het hoge kennisniveau. "We hebben hier internationaal vermaarde kenniscentra. De universiteit van Utrecht staat 47e op de Sjanghai wereldranglijst van beste universiteiten. Ook hebben we twee hogescholen, het RIVM, TNO en het KNMI. Daarnaast hebben onze inwoners een relatief hoog opleidingsniveau."

De CvdK is trots op de economische voorspoed in de provincie. "We hebben de laatste jaren de hoogste groeicijfers van Nederland. Na de regio Amsterdam zijn we de tweede regio qua bijdrage aan het bruto nationaal product." De provincie is volgens Robbertsen echt sterk in de dienstverlening. "Daarbij gaat het om kennis en innovatie gerelateerd aan life sciences en om de creatieve industrie." Bij life sciences (ook wel biotechnologie genoemd) gaat het om een verzameling technieken waarbij levende organismen of delen daarvan worden gebruikt voor het maken van betere producten of nieuwe processen.

De provincie Utrecht streeft naar een specialisatie in aarde en duurzaamheid. "Onze provincie moet het centrum worden voor aarde en duurzaamheid. Als je waar ook ter wereld een vraag hebt op het gebied van duurzame ontwikkeling, klimaatverandering en energietransitie (red: overgang van fossiele brandstoffen naar duurzame energiebronnen) dan moet je in Utrecht zijn", zegt Robbertsen gedreven. Hij ziet hierbij een regiefunctie voor de provincie. "We zetten ons in om de partijen in de provincie die een rol spelen op het gebied van aarde en duurzaamheid bij elkaar te brengen. Dat moet leiden tot een netwerk van de universiteit, de hogescholen, de kennisinstituten (RIVM, TNO, KNMI), bedrijven zoals het duurzame energiebedrijf Econcern en de gemeenten waaronder met name de steden Amersfoort en Utrecht."

Robbertsen vindt het belangrijk dat de provincie zich specialiseert. "In 2008 leidde ik een handelsmissie naar China met als deelnemers onder andere de trekkers van onze kennisinstituten. De Chinezen kiezen er echt voor zich te specialiseren en zetten hele grote life sciences-complexen op. Zo'n focus willen we als provincie ook. We zagen in China ook dat je op een grotere schaal moet denken dan op de huidige Utrechtse schaal."

Naast aarde en duurzaamheid is ook de creatieve industrie een speerpunt voor de provincie. "Deze industrie is in de stad Utrecht, maar ook in Amersfoort erg in opkomst." Binnen de creatieve industrie neemt 'gaming' een belangrijke plaats in. "Gaming is meer dan alleen computerspelletjes. Het kent toepassingen en technieken die in de life sciences weer goed bruikbaar zijn. De provincie ondersteunt de ontwikkeling van de creatieve industrie via het Utrechtse laboratorium Proto Space. "Wij werken daarin samen met kennis- en innovatie-instituten en met starterorganisaties voor beginnende ondernemers. In het laboratorium kunnen ontwerpers, kunstenaars en studenten experimenteren met het ontwikkelen van prototypes van allerlei producten met hulp van vernieuwende technologieën en technieken."

De provincie heeft de Taskforce Innovatie Regio Utrecht opgericht om de ontwikkeling van kennis en innovatie te bevorderen. "Hierin werken mensen van provincie, gemeenten, bedrijfsleven en kennisinstellingen samen."

Ruimtegebrek

Bij haar beleid op het gebied van bouwen en wonen heeft de provincie te maken met een schaarste aan ruimte. "Wij hebben een relatief klein grondgebied, waar wonen, werken, recreatie, landbouw en de natuur allemaal claims leggen op de ruimte. We moeten dus heel zuinig zijn op onze grond. Er moeten 140.000 nieuwe woningen komen voor 2030. Dat betekent dat als wij niet steeds het bordje 50 kilometer willen verzetten, we veel in binnensteden moeten bouwen. Daarnaast moeten we oude wijken saneren", maakt Robbertsen duidelijk.

De provincie maakt ook werk van ruimtebesparing bij de aanleg van nieuwe bedrijventerreinen. "We stimuleren zuiniger ruimtegebruik door dieper en hoger bouwen. Dat betekent bijvoorbeeld parkeerruimte onder de grond. Verder zetten we in op dubbel ruimtegebruik, zoals bij een bedrijvenpark bij de A2 dat tegelijk fungeert als geluidswal."

Daarnaast zorgt de provincie voor een duurzaam ruimtegebruik door het revitaliseren van oude bedrijventerreinen. "Dat doen we via sloop en herinrichting of door herstructurering van die terreinen. Bedrijvenparken die echt niet goed draaien, gebruiken we soms voor alternatieve functies zoals bijvoorbeeld woningbouw."

Klimaatbestendig

Het klimaatprogramma 'Klimaat op orde' van de provincie richt zich onder andere op luchtkwaliteit en energieverbruik. Een project daarbinnen is de nieuwe wijk Rijnenburg aan de zuidwestkant van de stad Utrecht. Voor deze polder bestaan plannen voor 5000 tot 8000 woningen, die hier na 2010 moeten komen. "De provincie Utrecht (initiatiefnemer), gemeente Utrecht en Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden werken daar samen aan klimaatbestendige en duurzame oplossingen. Deze hebben onder andere betrekking op duurzaam ruimte- en materiaalgebruik, de waterhuishouding, energiebesparing, en infrastructuur en mobiliteit. De combinatie van klimaatbestendigheid en duurzaamheid voor een nieuwe leefomgeving is uniek in Nederland", licht Robbertsen toe.

Verkeersmanagement

Mobiliteit is een belangrijk beleidsterrein voor de provincie. "We hebben een enorme opgave om Utrecht bereikbaar te houden. Het is absoluut de belangrijkste voorwaarde om te zorgen dat bedrijven zich hier blijven vestigen. Eén van onze projecten is de Draaischijf Utrecht. Dit richt zich op het openhouden van de verkeersaders A1, A27 en A28, het verbeteren van openbaar vervoer en het stimuleren van het gebruik van de fiets."

De Utrechtse CvdK is blij met een nieuwe landelijke Spoedwet wegverbreding. Deze versnelt procedures bij de uitvoering van vooral grote infrastructurele projecten. "Die spoedwet mag ook breder dan alleen op infrastructuur toegepast worden", vindt Robbertsen.

Daarnaast ontwikkelt de provincie een regionale verkeersmanagementcentrale. Ze doet dit samen met Rijkswaterstaat en regionale partijen, zoals de steden, het gewest Eemland en de Bestuur Regio Utrecht. "De verkeersmanagementcentrale houdt in dat alle verkeersaders op één centraal punt met behulp van camera's worden bewaakt. Met informatieborden willen we boven alle wegen aangeven hoe de automobilist het beste kan rijden. Het bijzondere aan het systeem is dat het behalve bij de rijkswegen ook werkt bij de provinciale en lokale wegen. Eind 2009 treedt de eerste fase van de verkeersmanagementcentrale voor de gebieden Utrecht-West en de Corridor Utrecht-Amersfoort in werking. In 2012 moet de tcentrale volledig operationeel zijn."

Erfgoed

De provincie houdt zich ook bezig met de ontwikkeling van het landelijk gebied. Robbertsen benadrukt dat de provincie hierbij naast beleid maken ook actief en met risico mee wil doen in de uitvoering van plannen. Een belangrijk voorbeeld daarvan is het project 'Hart van de heuvelrug'. "Onderdeel hiervan is de herinrichting van de voormalige vliegbasis Soesterberg. We kopen driekwart van de basis aan en gaan het zelf met de gemeenten Zeist en Soest ontwikkelen. Het wordt voor een groot deel natuur, maar we houden ook het culturele erfgoed van de vroegere vliegbasis in stand. Verder vormt het nationaal militair museum dat op de basis komt een belangrijke impuls voor het toerisme in de regio. Daarnaast richten we de kern Soesterberg opnieuw in."

De Nieuwe Hollandse Waterlinie is een ander stuk cultureel erfgoed in het landelijk gebied in de provincie. Ruim de helft van deze negentiende-eeuwse militaire verdedigingslinie ligt binnen de provincie Utrecht. "Samen met het rijk, collega-provincies, gemeenten en waterschappen laten we de

linie beter aansluiten op het landschap. Bovendien geven we de forten en andere cultuurhistorische delen van de linie nieuwe bestemmingen.”

Samenwerking

De provincie Utrecht schenkt de nodige aandacht aan de samenwerking met andere overheden en maatschappelijke partijen. Zo heeft de provincie in 2008 met alle 29 Utrechtse gemeenten een samenwerkingsagenda opgesteld. “Die bevat projecten die belangrijk zijn in de gemeenten, die van provinciaal belang zijn en die alleen met gezamenlijke inzet tot stand kunnen komen. Daarbij kent de samenwerkingsagenda concreet afrekenbare producten. Twee keer per jaar monitoren we de voortgang van de projecten. Deze samenwerking is bijzonder in Nederland.”

Op het gebied van jeugdzorg bevordert de provincie samenwerking via het programma Utrecht Jeugd Centraal. “Dat moet een eind maken aan het langs elkaar heen werken van instanties en aan de wirwar aan regels op het gebied van jeugdzorg. Het kind moet centraal komen te staan. Met alle betrokken partners hebben we een vernieuwingsagenda jeugdzorg opgesteld om kinderen sneller en beter hulp te laten krijgen. Een mijlpaal is dat we met alle Utrechtse gemeenten hebben afgesproken dat deze meedoen aan één elektronisch kinddossier.”

Een ander voorbeeld van samenwerking is de ‘Staat van Utrecht’. De provincie heeft deze ‘duurzaamheidsmonitor’ samen met verschillende maatschappelijke partijen bedacht. “We organiseerden onlangs de conferentie ‘Samen op weg naar 2040’. Hieraan namen 500 mensen deel, die afkomstig waren uit het onderwijs, het bedrijfsleven, overheden en milieuorganisaties. Op deze conferentie hebben we de ‘Staat van Utrecht’ gepresenteerd. Het gaat om een ‘thermometer’ die aangeeft hoe we er in de provincie voor staan op het gebied van ruimte, klimaat, energie, kennis, mobiliteit en sociale leefomgeving. Eén keer in de twee jaar kijken we via de ‘Staat van Utrecht’ hoe de provincie ervoor staat.”

Wat samenwerking of zelfs samengaan met andere overheden betreft, vindt Robbertsen dat inhoud altijd voor de structuur gaat. “Die structuurdiscussies vergen enorm veel energie en leiden je af van je dagelijkse werkzaamheden. Daarbij leiden ze vaak tot niets. Wij kiezen voor samenwerking op basis van inhoud. Zo staan wij achter één vervoerautoriteit in de Randstad. De aanbesteding van het openbaar vervoer is nogal versplinterd geregeld. Een deel ligt bij de stadsregio’s en een deel bij de provincies. Als je het regelt via de vervoerautoriteit kan je komen tot een echt sterk openbaar vervoersnet.”

Knelpunten

Robbertsen ervaart de regelgeving in Nederland als een belangrijk knelpunt voor de provincie. “De belemmering door regelgeving en procedures is verschrikkelijk. Alles wat we in Nederland normaal vinden, hebben we geregeld. Alles wat niet helemaal normaal is, hebben we verboden. Dat doodt iedere creativiteit. Ik vind dat we dat moeten doorbreken. Je hebt creativiteit nodig om goed te kunnen besturen. Daarbij moet je incalculeren dat er af en toe wat fout gaat.”

De provincie wordt volgens Robbertsen steeds meer geconfronteerd met de grenzen van de groei. “De uitbreiding van wonen en werken mag niet ten koste gaan van ons landelijk gebied, natuur en recreatie. We willen de economische motor graag draaiende houden, maar wel met behoud van landschap en natuur.”

Scharnierpunt

Roel Robbertsen (1948) begon ooit als agrarisch ondernemer. Hij werd actief in de politiek in de gemeente Renswoude. Later werd hij lid van de Utrechtse Provinciale Staten en vervolgens werd hij lid van het college van Gedeputeerde Staten. Voordat hij in juni 2007 CvdK werd, was Robbertsen vijf jaar burgemeester van Ede. Zijn band met de provincie Utrecht is sterk. “Ik ben geboren en getogen in het Utrechtse. Onlangs zei iemand tegen me: ‘als je boten bouwt, moet je van het water houden’. Voor het besturen van deze provincie moet je van deze provincie houden.”

Hij benadrukt dat de provincie een belangrijk instituut is. “We zijn het scharnierpunt tussen rijk en gemeenten. Daarbij scheppen we veel voorwaarden om de samenleving goed te laten functioneren.”